JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
SIEGBERT ALBER
24 päivänä lokakuuta 2002 [1]

I Johdanto

1. Komissio avasi 1996 Kaukasukselle suuntautuviin avustuslähetyksiin tarkoitettujen hedelmämehujen toimittamista koskevan tarjouskilpailun. Tarjouskilpailun voittajille oli määrä suorittaa maksu rahasuorituksen sijaan interventiovarastoista peräisin olevina, markkinoilta poisvedettyinä omenoina, jolloin tarjouksentekijän tuli ilmoittaa tarjouksessaan maksuksi pyytämänsä omenoiden määrä. Kantaja ei voittanut tarjouskilpailua, mutta se ei myöskään valittanut päätöksestä. Sen jälkeen kun tarjouskilpailu oli ratkaistu muiden yritysten hyväksi komissio ilmoitti interventioelimelle, että omenoiden sijaan maksuna voidaan käyttää myös persikoita, mikä laajennettiin myöhemmin myös muihin hedelmiin, jolloin vahvistettiin myös eri lajien väliset painon avulla määritellyt vastaavuussuhteet. Näitä vastaavuussuhteita muutettiin vielä komission myöhemmällä päätöksellä, jota vastaan kantaja vasta ryhtyi oikeudellisiin toimenpiteisiin. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hyväksyi kantajan asiassa nostaman kumoamiskanteen. Tähän tuomioon komissio, joka oli asiassa vastaajana, hakee nyt muutosta.

2. Komissio vetoaa valituksena tueksi yhteensä viiteen valitusperusteeseen. Kanteen tutkittavaksi ottamisen osalta se vetoaa siihen, että CAS Succhi di Frutta SpA:lla (jäljempänä kantaja) ei ole kanneoikeutta asiassa, eikä sillä ole oikeussuojan tarvetta. Pääasian suhteen komissio arvostelee ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen päätelmää, jonka mukaan uuden tarjouskilpailun järjestäminen olisi ollut tarpeellista. Komissio katsoo myös, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin teki virheen vahvistaessaan ratkaisevana ajankohtana yhteisön markkinoilla olevien omenoiden määrän (ks. yksityiskohtaisemmin 18 kohta).

II Asiaa koskevat oikeussäännöt ja tosiseikat

3. Komissio avasi tarjouskilpailun hedelmämehun ja hedelmähillon toimittamisesta Armenian ja Azerbaidžanin väestölle 7 päi-

1 — Alkuperäinen kieli: saksa.

vänä helmikuuta 1996 annetulla komission asetuksella (EY) N:o 228/96.[2] Asetuksen 1 artiklassa säädetään seuraavaa: "Avataan tarjouskilpailu liitteessä I esitetyn enintään 1 000 tonnin hedelmämehun, 1 000 tonnin hedelmämehutiivisteen ja 1 000 tonnin hedelmähillon suuruiselle määrälle asetuksessa (EY) N:o 2009/95[3] ja erityisesti sen 2 artiklan 2 kohdassa vahvistettujen yksityiskohtaisten säännösten sekä tämän asetuksen erityissäännösten mukaisesti." Asetuksen N:o 2009/95 2 artiklan 2 kohdassa säädetään seuraavaa: "Tarjouskilpailu voi koskea interventiovarastoista fyysisesti poistettavaa tuotteiden määrää maksuna samaan tuoteryhmään kuuluvista jalosteista tarjouskilpailuilmoituksessa vahvistetussa toimitusvaiheessa."

4. Asetuksen N:o 228/96 liitteessä I ilmoitettiin tarjouspyynnön kohteena olevien kaikkien kuuden erän osalta toisaalta toimitettavien tuotteiden ominaisuudet ja toisaalta se poisvedettävä tuote, jonka tarjouskilpailun voittaja siirtää pois interventioelimeltä maksuna toimituksesta. Kahden ensimmäisen erän osalta poisvedettävä tuote oli omena.

2 — EYVL L 30, s. 18.

3 — Interventiovarastoissa olevien Georgiaan, Armeniaan, Azerbaidžaniin, Kirgisiaan ja Tadžikistaniin tarkoitettujen maataloustuotteiden neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1975/95 säädettyyn veloituksettomaan toimittamiseen sovellettavista säännöistä 18 päivänä elokuuta 1995 annettu komission asetus (EY) N:o 2009/95 (EYVL L 196, s. 4).

5. Asetuksen N:o 228/96 3 artiklan 2 kohdassa säädetään seuraavaa: "Tarjouksentekijän on ilmoitettava tarjouksessaan jokaisen erän osalta asetuksen (ETY) N:o 1035/72 15 ja 15 a artiklan mukaisesti markkinoilta poisvedettyjen hedelmien kokonaismäärä, ja tarjouksentekijän on sitouduttava:

a) ottamaan se haltuunsa kysessä olevilta tuottajajärjestöiltä ja maksamaan kaikki toimitukseen liittyvät kulut 2 artiklassa määriteltyyn toimitusvaiheeseen asti; — —

— — "

6. Sen jälkeen kun asetuksessa N:o 228/96 säädetyssä määräajassa oli tehty useampia tarjouksia, erät myönnettiin Trento Frutta SpA:lle ja Loma GmbH:lle.

7. Kantaja oli osallistunut kahta ensimmäistä erää koskevaan tarjouskilpailuun. Oikeudenkäyntiasiakirjoista käy ilmi, ettei sen tarjouksia hyväksytty, koska se pyysi maksuna tuotteidensa toimituksesta huomattavasti suuremman määrän omenoita kuin mitä molemmat tarjouskilpailun voit-

taneet yhtiöt olivat tarjouksissaan pyytäneet. Oikeudenkäyntiasiakirjoista ilmenee niin ikään, että Trento Frutta SpA oli ilmoittanut tarjouksessaan olevansa myös valmis ottamaan persikoita, mikäli käytettävissä ei olisi riittävästi omenoita. Tällaista mahdollisuutta ei ollut mainittu tarjouskilpailuilmoituksessa.

8. Komissio ilmoitti 6.3.1996 päivätyllä kirjeellään Azienda di Stato per gli Interventi nel Mercato Agricololle (italialainen interventioelin, jäljempänä AIMA) erän myöntämisestä Trento Frutta SpA:lle. Se huomautti, että tämä tarjouskilpailun voittaja saa maksuna erästä riippuen joko tietyn määrän omenoita, joiden sijasta se voi vaihtoehtoisesti ottaa persikoita, tai appelsiineja, joiden sijasta se voi vaihtoehtoisesti ottaa omenoita tai persikoita.

9. Komissio salli 14.6.1996 tehdyllä päätöksellä, joka siis tehtiin tarjouskilpailun ratkaisemisen jälkeen, että tarjouskilpailun voittaneet yritykset saivat halutessaan ottaa omenoiden ja appelsiinien sijasta "muita markkinoilta vedettyjä tuotteita ennalta määrättävässä suhteessa, joka riippuu kyseisten tuotteiden jalostusarvojen vastaavuudesta". Tämän päätöksen toisen perustelukappaleen mukaan päätöksen tekemisen syynä oli se, että tarjouskilpailun ratkaisemisen jälkeen kyseisten markkinoilta vedettyjen tuotteiden määrät olivat vähäisiä tarvittaviin määriin verrattuna, vaikka markkinoilta poisvetämismenettely oli melkein päättynyt. Päätöksessä määrättiin korvaaviksi tuotteiksi persikat ja aprikoosit. Persikoiden osalta siinä määrättiin, että niiden ja omenoiden vastaavuuskerroin oli 1:1. Lisäksi 22.7.1996 tekemässään myöhemmässä päätöksessä komissio salli myös, että tarjouskilpailun voittajat voivat maksuna tuotteidensa toimituksista siirtää pois nektariineja omenoiden sijasta.

10. Komission maataloudesta vastaavassa pääosastossa (PO VI) kantajan pyynnöstä 26.7.1996 järjestetyssä kokouksessa kantaja esitti vastalauseensa omenoiden ja appelsiinien korvaamisesta muilla hedelmillä, minkä komissio oli hyväksynyt. Kantaja toimitti 2.8.1996 komissiolle Padovan yliopiston Dipartimento Territorio e Sistemi Agroforestalin tekemän teknisen selvityksen nro 94, joka koski tiettyjen hedelmien taloudellisia vastaavuuskertoimia niitä mehuksi jalostettaessa. (Taustalla oli se, että riippumatta tästä konkreettisesta tapauksesta päätös, jonka mukaan omenoiden ja persikoiden vastaavuuskerroin on 1:1 ja josta seurasi persikoiden hinnan alentuminen, oli yleisesti johtanut vääristymiin persikkamarkkinoilla.) Neuvottelujen kuluessa komissio tarkisti ehdot, joilla omenat ja persikat korvataan muilla hedelmälajeilla. Komissio vahvisti 14.6.1996 tehdyn päätöksen muuttamisesta 6.9.1996 tekemässään päätöksessä uudet vastaavuuskertoimet persikoille ja omenoille sekä persikoille ja appelsiineille. Nämä vastaavuuskertoimet olivat tarjouskilpailun voittajille vähemmän edulliset. Kyseisen päätöksen mukaan, joka oli kuten 14.6.1996

tehty päätös osoitettu Italialle, Ranskalle, Kreikalle ja Espanjalle, voitiin tonni omenoita korvata 0,914 tonnilla persikoita ja tonni appelsiineja 0,372 tonnilla persikoita. Uusia kertoimia sovellettiin vain tuotteisiin, joita tarjouskilpailun voittajat eivät 6.9.1996 vielä olleet ottaneet haltuunsa maksuna toimituksistaan.

III Oikeudenkäynti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa ja sen tuomio

11. Kantaja nosti kanteen kannekirjelmällä, joka rekisteröitiin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa 25.11.1996 ja jossa vaadittiin, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— kumoaa 6.9.1996 tehdyn komission päätöksen, jolla muutettiin Armenian ja Azerbaidžanin väestöllle toimitettavista hedelmämehuista ja hedelmähilloista 14.6.1996 tehtyä komission päätöstä

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

12. Komissio vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— jättää kanteen tutkimatta tai toissijaisesti hylkää sen perusteettomana

— velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

13. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi 14.10.1999 antamassaan tuomiossa (asia T-191/96, CAS Succhi di Frutta SpA v. komissio, Kok. 1999, s. II-3181), että kanne voidaan ottaa tutkittavaksi ja hyväksyi kanteen. Komissio on valittanut tästä tuomiosta.

1) *Tutkittavaksi ottaminen*

14. Riidanalaisen tuomion mukaan komissio on esittänyt seuraavaa:

"41 Komissio katsoo, että kanne on jätettävä tutkimatta ensinnäkin sen vuoksi,

että 6.9.1996 tehty päätös ei koske kantajaa suoraan ja erikseen, ja toiseksi sen vuoksi, että kantajalla ei ole intressiä päätöksen kumoamiseen.

42 Komissio korostaa, että kantaja ei riitauta tarjouskilpailun ratkaisua niiden erien osalta, joista se oli esittänyt tarjouksen. Komissio katsoo, että käsiteltävänä olevassa riidanalaisessa päätöksessä ei ole määrätty omenoiden ja appelsiinien korvaamisesta persikoilla vaan siinä ainoastaan muutetaan näiden hedelmien vastaavuuskertoimia, koska hedelmien korvaaminen toisilla oli hyväksytty 14.6.1996 tehdyssä päätöksessä.

43 Lisäksi komission mukaan se, että tarjouskilpailun voittajat hyötyvät vastaavuuskertoimista enemmän tai vähemmän, voi koskea erikseen ainoastaan tarjouskilpailun voittajia. Kantajan tilanne 6.9.1996 tehdyn päätöksen suhteen ei millään tavalla eronnut kyseisellä alalla toimivan yhdenkään sellaisen muun toimijan tilanteesta, joka ei ollut tarjouskilpailun voittaja — — .

44 Oikeuskäytäntö, joka koskee tarjouskilpailumenettelyn riitauttamista — — ei komission mukaan ole asian kannalta merkityksellі[nen]. Sen mukaan 6.9.1996 tehty päätös on riippumaton tarjouskilpailua koskeneesta ilmoituksesta, ja se on tehty tarjouskilpailun, jota päätöksellä ei muuteta millään tavalla, ratkaisemisen jälkeen. Tarjouskilpailun voittajien tarjouksessa maksuksi pyydetty omenamäärä oli pienin. Näin ollen kantajan osallistuminen kyseiseen tarjouskilpailuun ei asettanut häntä 6.9.1996 tehdyn päätöksen osalta erityisasemaan muihin kolmansiin verrattuna.

45 Komissio toteaa, että pelkästään sen vuoksi, että jokin toimi saattaa vaikuttaa kyseisillä markkinoilla vallitseviin kilpailuolosuhteisiin ei jokaista taloudellista toimijaa, joka jollain tavalla kilpailee sellaisen toimijan kanssa, jolle toimenpide on osoitettu, voida katsoa henkilöksi, jota toimi koskee suoraan ja erikseen — — .

46 Lisäksi, koska riitautetulla päätöksellä muutettiin 14.6.1996 tehdyllä päätöksellä vahvistettuja vastaavuuskertoimia kantajan toivomaan suuntaan, kantajalla ei komission mukaan ole intressiä vaatia päätöksen kumoamista, koska kumoamisen johdosta aikaisemmat kertoimet otettaisiin uudelleen käyttöön — — .

47 Komissio korostaa, että kantaja olisi voinut kohdistaa esittämänsä kanne-

perusteet 14.6.1996 tehtyyn päätökseen, joka oli sille epäedullisempi, mutta jota se ei riitauttanut määräajassa."

15. Tämän osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on viitaten lukuisiin tuomioihin todennut seuraavaa:

"50 EY:n perustamissopimuksen 173 artiklan (josta on muutettuna tullut EY 230 artikla) neljännen kohdan mukaan luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö voi nostaa kumoamiskanteen hänelle osoitetusta päätöksestä taikka päätöksestä, joka siitä huolimatta, että se on annettu asetuksena tai toiselle henkilölle osoitettuna päätöksenä, koskee sitä suoraan ja erikseen.

51 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan päätös koskee tämän säännöksen mukaisessa merkityksessä erikseen muita kuin niitä, joille se on osoitettu, ainoastaan silloin, kun tämä päätös vaikuttaa niihin niille tunnusomaisten erityispiirteiden tai sellaisen tosiasiallisen tilanteen takia, jonka perusteella ne erottuvat kaikista muista minkä vuoksi ne voidaan yksilöidä samalla tavalla kuin ne, joille päätös on osoitettu — — .

52 — —

53 Komissio ei sitä paitsi riitauta sitä, että sen 6.3.1996 päivätty kirje [ks. edellä 8 kohta] sisältää seikkoja, jotka eivät vastaa asetuksen N:o 228/96 mukaisen tarjouskilpailuilmoituksen ehtoja, koska kirjeessä säädetään omenoiden ja appelsiinien korvaamisesta persikoilla maksuksi Trento Fruttan toimituksista. Kirjeellä muutetaan siten eri eriä koskevia maksutapoja.

54 Eri erille määrättyjen maksutapojen muutos vahvistettiin 14.6.1996 tehdyllä päätöksellä kaikkien tarjouskilpailun voittajien osalta. Kantaja pyysi tämän jälkeen komissiota tutkimaan tämän päätöksen uudelleen. Kantaja ja PO VI:n virkamiehet pitivät kokouksen tämän vuoksi 26.7.1996, jonka jälkeen kantaja toimitti komissiolle teknisen selvityksen nro 94 — — , [ks. myös edellä 10 kohta].

55 Komission tietoon tulleiden uusien seikkojen ja koko tilanteen uudelleenarvioinnin perusteella, joka koski sen yksiköiden toteamaa persikan hintatasoa elokuun puolessa välissä 1996

yhteisön markkinoilla — —, komissio teki 6.9.1996 riidanalaisen päätöksen, jossa määrättiin uusista vastaavuuskertoimista yhtäältä persikoiden ja toisaalta omenoiden sekä appelsiinien välillä.

56 Tämän vuoksi riidanalaista päätöstä on pidettävä kantajan vaatimuksesta tehtynä erillisinä päätöksenä, jonka perusteena ovat uudet seikat, ja siinä muutetaan tarjouskilpailun ehtoja, koska siinä määrätään omenoiden ja appelsiinien korvaamisesta persikoilla eri vastaavuuskertoimin maksuna tarjouskilpailun voittajille, ja näin siitä huolimatta, että asianosaiset ovat tällä välin olleet yhteydessä toisiinsa.

57 Näin ollen on syytä todeta, että riidanalainen päätös koskee kantajaa erikseen. Päätös koskee kantajaa erikseen ensinnäkin tarjouksentekijänä, jonka tarjousta ei ole hyväksytty, siltä osin että komissio on myöhemmin muuttanut yhtä tarjouskilpailun merkittävistä ehdoista, eli ehtoa kyseisten toimitusten maksutavasta. Tarjouksentekijää ei nimittäin koske ainoastaan komission päätös, jossa päätetään tarjouskilpailuilmoituksen johdosta esitetyn jokaisen tarjouksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä (em. asia Simmenthal v. komissio, tuomion 25 kohta). Tarjouksentekijällä säilyy myös sitä erikseen koskeva intressi valvoa, että tarjouskilpailuilmoituksessa esitettyjä ehtoja noudatetaan tarjouskilpailun täytäntöönpanossa. Koska komissio ei tarjouskilpailuilmoituksessaan ollut ilmoittanut siitä, että tarjouskilpailun voittajilla on mahdollisuus saada maksuna toimituksistaan muita hedelmiä kuin mitä oli määrätty, kantajalla ei ollut mahdollisuutta tehdä erilaista tarjousta kuin minkä se oli esittänyt, ja sillä ei siten ollut samanlaista mahdollisuutta kuin Trento Fruttalla.

58 Toiseksi riidanalainen päätös koskee tälle asialle erityiset olosuhteet huomioon ottaen erikseen kantajaa, koska päätös tehtiin sen vaatimuksesta tehdyn kokonaistilanteen uudelleenarvioinnin jälkeen muun muassa niiden lisätietojen perusteella, jotka se oli esittänyt komissiolle.

59 — —

60 Väite siitä, että kantaja ei ole riitauttanut 14.6.1996 tehtyä päätöstä määräajassa, on hylättävä, sillä riidanalaista päätöstä ei voida pitää pelkästään 14.6.1996 tehdyn päätöksen vahvistavana päätöksenä. — —

61 On myös hylättävä väite, jonka mukaan kantajalla ei ole intressiä vaatia kumoamista, koska riidanalaisen päätöksen kumoamisen ainoana seurauksena olisi, että 14.6.1996 tehdyssä päätöksessä määrätyt, kantajalle edullisemmat kertoimet otettaisiin käyttöön.

62 Tämän kanteen tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä arvioitaessa ei voida olettaa, että 6.9.1996 tehdyn päätöksen kumoavan tuomion ainoana seurauksena oli 14.6.1996 tehdyssä päätöksessä määrättyjen vastaavuuskerrointen käyttöönottaminen, kun otetaan huomioon EY:n perustamissopimuksen 176 artiklan (josta on tullut EY 233 artikla) mukainen komission velvollisuus ryhtyä nyt annettavan tuomion täytäntöönpanemiseksi tarvittaviin toimiin — — .

63 Joka tapauksessa edellä mainitussa asiassa Simmenthal vastaan komissio annetun tuomion 32 kohdasta ilmenee, että vaikka tarjouskilpailua koskevan ratkaisun täytäntöönpano olisi tapahtunut muiden kilpailijoiden hyväksi, tarjouksentekijällä säilyy intressi tällaisen päätöksen kumoamiseen joko sen takia, että komissio ryhtyisi asianmukaisiin toimiin sitä koskevan tilanteen oikaisemiseksi tai että komissio tekisi tulevaisuudessa asianmukaiset muutokset tarjouskilpailujärjestelmään siinä tapauksessa, että sen katsottaisiin olevan tiettyjen oikeudellisten vaatimusten vastainen. — —

64 Edellä esitetystä seuraa, että kanne on otettava tutkittavaksi."

2) *Pääasia*

16. Valituksenalaisen tuomion mukaan komissio on asetuksen N:o 228/96 rikkomista sekä avoimuusperiaatteen ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamista koskevan valitusperusteen osalta todennut muun muassa seuraavaa:

"71 Komission mukaan tarjouskilpailun jälkeen maksuna saatavien hedelmien korvaamisella ei rikota yhdenvertaisen kohtelun periaatetta tai avoimuusperiaatetta, koska sillä ei ollut vaikutusta tarjouskilpailumenettelyn kulkuun. Tarjouksen tekijät ovat nimittäin kaikki kilpailleet samoin edellytyksin, eli asetuksen N:o 228/96 ja sen liitteessä I säädetyin edellytyksin. Koska hedelmät on korvattu toisilla vasta tarjouskilpailun jälkeen, tällä ei ollut pienintäkään vaikutusta kilpailun kulkuun."

17. Tämän osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut seuraavaa:

"72 Yhteisöjen tuomioistuin on julkisia rakennusurakoita koskevien sopimustentekomenettelyjen yhteensovittamisesta 26 päivänä heinäkuuta 1971 annetun neuvoston direktiivin 71/305/ETY (EYVL L 185, s. 5) osalta katsonut, että kun hankintayksikkö on vahvistanut sopimuksentekoehdot, tarjoajien yhdenvertaisen kohtelun periaate edellyttää, että kaikkien tarjousten on oltava näiden määräysten mukaisia tarjousten objektiivisen vertailun varmistamiseksi (asia C-243/89, komissio v. Tanska, 22.6.1993, Kok. 1993, s. I-3353, Kok. Ep. XIV, s. I-263, 37 kohta ja asia C-87/94, komissio v. Belgia, tuomio 25.4.1996, Kok. 1996, s. I-2043, 70 kohta). Lisäksi on katsottu, että tarjousten vertailumenettelyn kaikissa vaiheissa on noudatettava sekä tarjoajien yhdenvertaisen kohtelun periaatetta että avoimuusperiaatetta sen varmistamiseksi, että kaikilla tarjoajilla on samat mahdollisuudet tarjoustensa ehtojen laatimisessa (em. asia komissio v. Belgia, tuomion 54 kohta).

73 Tätä oikeuskäytäntöä voidaan soveltaa käsiteltävänä olevaan tapaukseen. Siitä seuraa, että komissio oli velvollinen täsmentämään tarjouskilpailuilmoituksessa selvästi tarjouskilpailun kohteen ja ehdot, ja että sen oli noudatettava tiukasti ilmoitettuja ehtoja, jotta kaikilla tarjoajilla olisi samat mahdollisuudet tarjoustensa laatimisessa. Komissio ei avoimuusperiaatetta loukkaamatta voinut jälkikäteen muuttaa tarjouskilpailun ehtoja eikä etenkään esitettävää tarjousta koskevia ehtoja tavalla, josta ei ole ilmoitettu itse tarjouskilpailussa.

74 Kuten edellä on todettu, riidanalaisen päätöksen mukaan tarjouskilpailun voittajat eli Trento Frutta ja Loma voivat ottaa maksuksi toimituksistaan muita kuin tarjouskilpailuilmoituksessa mainittuja tuotteita, eli persikoita omenoiden ja appelsiinien tilalla.

75 Tällaisesta korvaamisesta ei ilmoitettu asetuksen N:o 228/96 mukaisessa tarjouskilpailuilmoituksessa. Asetuksen liitteestä I — — ilmenee, että tarjouskilpailun voittajat voivat ottaa maksuna toimituksistaan ainoastaan ilmoituksessa mainittuja tuotteita, eli erien 1, 2, ja 5 osalta omenia ja erien 3, 4 ja 6 osalta appelsiineja.

76 Asetuksen N:o 2009/95 6 artiklan 1 kohdan e alakohdan 1 alakohdan mukaan — — tarjouksen pätevyys edellyttää, että siinä on ilmaistuna

tarjouskilpailuilmoituksessa vahvistettujen ehtojen mukaisesti tarjouksen tekijän maksuksi jalostetuista tuotteista pyytämä tuotteiden määrä.

77 Omenoiden ja appelsiinien korvaaminen persikoilla maksuna kyseisistä toimituksista sekä vastaavuuskerrointen vahvistaminen hedelmien välille muuttavat huomattavasti tarjouskilpailuilmoitusta koskevaa olennaista ehtoa, eli toimitettavien tuotteiden maksutapaa.

78 Toisin kuin komissio väittää, missään sellaisessa säädöstekstin osassa, johon se viittaa, kuten asetuksen N:o 228/96 ensimmäisessä ja toisessa perustelukappaleessa tai asetuksen N:o 1975/95 2 artiklan 2 kohdassa — — ei anneta edes implisiittisesti mahdollisuutta tällaiseen korvaamiseen. Korvaamisesta ei myöskään ole säädetty komission esiintuoman sellaisen tilanteen varalta, jossa hedelmien määrä interventiovarastoista on riittämätön — — .

79 Riidanalaisessa päätöksessä ei määrätä ainoastaan omenoiden ja appelsiinien korvaamisesta persikoilla, vaan siinä vahvistetaan vastaavuuskertoimet viittaamalla tarjouskilpailun jälkeisiin seikkoihin, eli kyseisten hedelmien hintaan markkinoilla elokuun puolivälissä 1996, vaikka näiden seikkojen huomioon ottamisesta tarjouskilpailun jälkeen kyseisiin toimituksiin sovellettavien maksutapojen määrittämiseksi ei määrätä tarjouskilpailuilmoituksessa.

80 Lisäksi komission oikeudenkäynnissä toimittamilla tiedoilla — — ei voida perustella sitä, että tarjouskilpailuilmoituksessa tarkoitettujen toimien täytäntöönpanon esteenä oli, että riidanalaisen päätöksen tekemisen ajankohtana interventiovarastoissa ei ollut omenoita.

81 Jos sellaisten omenoiden, jotka voidaan vetää pois markkinoilta, saatavuus yhteisön tasolla on ollut näin heikko, komission olisi avoimuusperiaatteen ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteen noudattamiseksi pitänyt tarjouskilpailuehdotuksessa määrätä ehdoista, jotka koskivat kyseisten toimitusten maksuksi esitettyjen hedelmien korvaamista toisilla. Mikäli nämä ehdot puuttuvat, sen olisi pitänyt järjestää uusi tarjouskilpailumenettely.

82 Edellä esitetystä seuraa, että riidanalaisella päätöksellä on rikottu — — tarjouskilpailuilmoitusta sekä avoimuusperiaatetta ja yhdenvertaisen kohtelun periaatetta, ja se on näin ollen kumottava — — ."

IV Valitusperusteet

18. Komissio vetoaa 21.12.1999 laaditussa valituskirjelmässään valituksensa tueksi viiteen perusteeseen:

1) valittaja ei ole sellaisessa tilanteessa, jonka perusteella se eroaa kaikista muista, ja tästä syystä sillä ei ole oikeussuojaintressiä riitauttaa vastaavuuskertoimia koskevaa päätöstä

2) ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että komissio ei voi muuttaa maksuehtoja, mutta totesi samalla, että komission olisi pitänyt julkaista uusi tarjouspyyntöilmoitus. Tällä tavalla olisi juuri muutettu maksuehtoja niiden tarjoajien osalta, jotka jo olivat täyttäneet omat sopimusvelvoitteensa

3) ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tulkinnut virheellisesti yhteisön oikeuteen kuuluvaa henkilökohtaisen intressin käsitettä, jonka nojalla ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että riidanalainen päätös koskee valittajaa erikseen

4) oikeussuojan tarpeen käsitettä ja erityisesti perustamissopimuksen 176 artiklan (josta on tullut EY 233 artikla) soveltamisalaa on tulkittu virheellisesti, mikä on aiheuttanut sen, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on katsonut valittajalla olevan oikeussuojan tarve

5) hedelmä- ja vihannesalan yhteiseen markkinajärjestelyyn liittyviä hedelmien markkinoilta poistamista koskevia säännöksiä on tulkittu virheellisesti, koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on pitänyt saatavilla olevina hedelminä hedelmiä, jotka oli poistettu markkinoilta jo ennen kuin maksaminen oli mahdollista.

V Asian arviointi

19. Ensimmäisen ja kolmannen valitusperusteen tarkastelu osoittaa, että molemmat valitusperusteet koskevat samaa kysymystä. Kolmas valitusperuste käsittelee sitä, koskeeko päätös kantajaa erikseen.[4] Oikeuskäytännön mukaan päätös koskee oikeussubjekteja EY 230 artiklan neljännen kohdan mukaisessa merkityksessä erikseen "silloin, kun tämä päätös vaikuttaa niihin niille tunnusomaisten erityispiirteiden tai

4 — Sikäli kun Euroopan yhteisöjen virallisen lehden saksankielisessä versiossa julkaistussa tiedonannossa lukee "unmittelbar betroffen" olisi "individuellement" pitänyt kääntää oikein sanalla "individuell". Komissio ei ole kirjelmässään tehnyt huomautuksia siitä, etteikö päätös koskisi kantajaa suoraan.

sellaisen tosiasiallisen tilanteen takia, jonka perusteella ne erottuvat kaikista muista minkä vuoksi ne voidaan yksilöidä samalla tavalla kuin se, jolle päätös on osoitettu". [5] Tämän määritelmän mukaan ratkaisevaa on siis se, eroaako kantajan asema tiettyjen seikkojen takia muista kolmansista. Kolmas valitusperuste vastaa siten ensimmäisen valitusperusteen sanamuotoa. Koska asianosaiset ovat lisäksi argumentoineet kummankin valitusperusteen osalta samalla tavalla, valitusperusteita tarkastellaan seuraavassa yhdessä.

1) *Ensimmäinen ja kolmas valitusperuste: kantajalla ei ole kanneoikeutta, koska riidanalainen päätös ei koske sitä erikseen*

a) Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

i) Komissio

20. Komissio väittää, että kantajalla ei ollut oikeutta nostaa kannetta, koska riidanalainen päätös ei koskenut sitä erikseen.

21. Komission mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen valituksenalaisessa tuomiossa ilmaisema oikeudellinen kanta laajentaa liiaksi tarjoajien yhdenvertaisen kohtelun periaatetta. Vaikka pitää paikkansa, että kaikkia tarjoajia on ennen tarjouskilpailun ratkaisemista kohdeltava julkisoikeudellisessa tarjouskilpailumenettelyssä yhdenvertaisesti, on tarjouskilpailun jälkeen tarjouskilpailun voittajien ja toisaalta siinä hävinneiden oikeusasema erilainen. Komission suhde tarjouskilpailun voittajaan on sopimusperusteinen ja sitä sääntelevät sen mukaisesti mahdottomuutta, ylivoimaista estettä jne. koskevat säännökset. Sitä vastoin tarjouskilpailun hävinneen tarjoajan ja komission välillä ei enää ole oikeussuhdetta. Tarjouskilpailua koskevia direktiivejä ei voida enää soveltaa tarjouskilpailun ratkaisemisen jälkeen.

22. Kantajan riitauttama päätös, joka koskee ainoastaan komission sisäistä suhdetta tarjouskilpailun voittajaan, tehtiin poikkeuksellisten olosuhteiden vuoksi pitkän ajan kuluttua tarjouskilpailun ratkaisemisesta. Siten päätös ei voi koskea kantajaa eri tavalla kuin ketä tahansa muuta kolmatta. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kannan looginen seuraus olisi, että myös Allione Industria Alimentare SpA:lle myönnettäisiin kanneoikeus, mitä tuomioistuin ei kuitenkaan nimenomaisesti tehnyt.

5 — Asia 25/62, Plaumann v. komissio, tuomio 15.7.1963 (Kok. 1963, s. 199, Kok. Ep. I, s. 181).

23. Komissio katsoo, että sellaisen omenoiden ja persikoiden välisiä vastaavuuskertoimia koskevan, liian edulliset vastaavuuskertoimet sisältävän, tai kantajan valitukseen sopeutetun päätöksen taloudelliset seuraukset koskevat selvästi kaikkia hedelmämehun tuottajia eivätkä yksinomaan tarjouskilpailun hävinneitä tarjoajia. Argumentoinnillaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tekee tarjouskilpailun hävinneestä tarjoajasta syrjintäkiellon periaatteen noudattamisen valvojan ottamatta huomioon EY 230 artiklan neljännessä kohdassa määrättyä kanneoikeutta koskevaa eroa yleisen ja henkilökohtaisen intressin välillä.

24. Komission mielestä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on antanut liian suuren merkityksen AIMA:lle 6.3.1996 lähetetylle kirjeelle, joka ei ollut sitova. Kirje laadittiin poikkeuksellisten olosuhteiden vuoksi ja se ei sisältänyt pakottavaa ohjetta vaan ainoastaan ehdotuksen, jonka mukaan sellaiselle tarjouskilpailun voittajalle, joka sen hyväksyy, voidaan antaa maksuksi muita kuin tarjouskilpailuilmoituksessa alun perin mainittuja hedelmiä.

25. Oikeuskäytännöstä [6] seuraa, että vaikka päätöksen tekeminen johtuu oikeussubjektin tekemästä ehdotuksesta, tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että päätös koskisi sitä erikseen. Tämä pitää paikkansa erityisesti silloin, kun päätös on osoitettu eri jäsenvaltioille ja se vaikuttaa ainoastaan tarjouskilpailun voittajiin.

ii) CAS Succhi di Frutta

26. Kantajan mukaan ensimmäistä valitusperustetta ei voida ottaa tutkittavaksi, koska komissio ainoastaan esittää uudelleen väitteen, jonka se on esittänyt jo ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa. [7] Kolmannen valitusperusteen tutkittavaksi ottamisen edellytykset puuttuvat, koska komissio vetoaa siihen ensimmäisen kerran yhteisöjen tuomioistuimessa, vaikka se on ollut tietoinen perusteesta jo ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa. [8]

27. Kantaja korostaa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio on oikea. Riidanalainen päätös koskee kantajaa erikseen ja sen mukaisesti sillä on kanneoikeus. Näin ei ole vain sen vuoksi, että kantaja on kärsinyt taloudellista vahinkoa ja puuttunut päätökseen komissiossa, vaan se seuraa ainoastaan siitä, että kantaja osallistui tarjouskilpailuun. Kantaja katsoo, että sen asema tarjoajana vaikuttaa edelleen

6 — Yhdistetyt asiat T-481/93 ja T-484/93, Exporteurs in Levende Varkens ym. v. komissio, tuomio 13.12.1995 (Kok. 1995, s. II-2941, 59 kohta) ja asia C-10/95 P, Asocarne v. neuvosto, määräys 23.11.1995 (Kok. 1995, s. I-4149, 39 kohta).

7 — Asia C-244/92 P, Kupka-Floridi v. CES, määräys 26.4.1993 (Kok. 1993, s. I-2041, 10 kohta); asia C-354/92, Eppe v. komissio, tuomio 22.12.1993 (Kok. 1993, s. I-7027, 8 kohta) ja asia C-338/93, De Hoe v. komissio, määräys 7.3.1994 (Kok. 1994, s. I-819, 19 kohta).

8 — Tässä yhteydessä kantajaa vetoaa mm. asiassa C-7/95, Deere v. komissio, 28.5.1998 annettuun tuomioon (Kok. 1998, s. I-3111, 62 kohta).

myös tarjouskilpailun ratkaisemisen jälkeen.

28. Kantajan mukaan, jos komission käsitys käsillä olevassa tapauksessa hyväksyttäisiin ja kantajalla ei katsottaisi olevan kanneoikeutta, tällä olisi kestämättömiä seurauksia. Julkinen hankintaviranomainen voisi sopimuksen toteuttamisen aikana tehdä olennaisia muutoksia tarjouskilpailun ehtoihin tarvitsematta varautua mahdollisiin oikeusriitoihin. Äärimmäisessä tapauksessa — — neuvottelumenettelyssä — — ainoastaan komission kanssa neuvottelevalla tarjoajalla olisi kanneoikeus.

29. Sekä yhteisöjen tuomioistuin[9] että myös komissio ovat lausunnoissaan ja suhteessa jäsenvaltioiden viranomaisiin aina korostaneet tarjoajien yhdenvertaisen kohtelun periaatetta tarjouskilpailumenettelyssä. Näin ollen hankintaviranomaisten on pidettävä tiukasti kiinni vahvistamistaan tarjouskilpailun ehdoista, jotka ovat saaneet tarjouksentekijän osallistumaan tarjouskilpailuun ja esittämään tietynlaisen tarjouksen. Kantajan mukaan yhdenvertaisen kohtelun periaatteen ja avoimuusperiaatteen merkityksen vuoksi niiden soveltamista ei voida rajoittaa tarjouskilpailun ratkaisemista edeltävään vaiheeseen.

9 — Asia C-243/89, komissio v. Tanska, tuomio 22.6.1993 (Kok. 1993, s. I-3353, Kok. Ep. XIV, s. 263, 37 kohta); asia C-87/94, komissio v. Belgia, tuomio 25.4.1996 (Kok. 1996, s. I-2043, 54 kohta); asia T-203/96, Embassy Limousines & Services v. parlamentti, tuomio 17.12.1998 (Kok. 1998, s. II-4239, 85 kohta) ja asia T-145/98, ADT v. komissio, tuomio 24.2.2000 (Kok. 2000, s. II-387, 164 kohta).

30. Se, että sopimuksen tekeminen tarjouskilpailun jälkeen on vapaata, edellyttää siviilioikeuden sääntöjen mukaan, että kaikkia avoimuutta koskevia sääntöjä on aikaisemmin noudatettu. Nämä tarjouskilpailua koskevat säännöt, joita julkisten hankintaviranomaisten on noudatettava, rajoittavat sopimusvapautta. Vaatimuksella, jonka mukaan poikkeuksellisten olosuhteiden vuoksi sopimukset saadaan toteuttaa toisin kuin tarjouskilpailuilmoituksessa on alun perin edellytetty, komissio ottaa itselleen vapauden loukata niitä velvollisuuksia, joita jäsenvaltioille asetetaan tarjouskilpailua koskevissa direktiiveissä.

b) Asian arviointi

i) Tutkittavaksi ottaminen

31. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomion 50–58 kohdassa käsitellään kysymystä siitä, koskeeko kanteen kohteena oleva päätös kantajaa erikseen. Siten kolmas valitusperuste on otettava tutkittavaksi, koska sillä ei muuteta yhteisöjen tuomioistuimessa oikeudenkäynnin kohdetta yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 113 artiklan 2 kohdan mukaisessa merkityksessä siitä, mikä se oli yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa.

32. Myös kantajan toisen ja neljännen valitusperusteen tutkittavaksi ottamista

vastaan esittämien väitteiden osalta, joiden mukaan kyseisten valitusperusteiden sisältämät väitteet on jo esitetty ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa, on syytä tässä yhteydessä esittää yleispäteviä huomautuksia, joita ei enää toisteta jäljempänä muiden valitusperusteiden tarkastelun yhteydessä.

33. Valituksen tarkoituksena on tutkia EY 225 artiklan 1 kohdan mukaisesti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio oikeuskysymysten arvioinnin osalta. Tämä tarkoittaa luonnollisesti sitä, että sellaisia oikeuskysymyksiä, joita on jo käsitelty ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa, käsitellään uudelleen yhteisöjen tuomioistuimessa. Sitä vastoin kantajan tuekseen vetoamassa oikeuskäytännössä [10] torjutaan sellaisten väitteiden esittäminen yhteisöjen tuomioistuimessa, joilla arvostellaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tekemää tosiseikkoja koskevaa arviointia ja joissa pelkästään kerrataan tai toistetaan jo ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa esitetyt perustelut, sellaisetkin, joiden pohjana olevien tosiseikkojen osalta tämä tuomioistuin on omaksunut eri näkemyksen, ilman oikeudellisia perusteluita vaatimusten tueksi. Tällaiset valitusperusteet merkitsevät todellisuudessa sitä, että vaaditaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa nostetun kanteen tutkimista uudelleen, mikä ei kuulu yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaan.

34. Käsillä olevassa tapauksessa komission kanta eroaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kannasta ja se perustelee valituksensa tällä poikkeavalla oikeudellisella kannallaan. Sikäli kysymys ei ole ainoastaan tosiseikaston toistamisesta, vaan muutoksenhaulle tyypillisestä oikeuskysymyksiä koskevasta riidasta.

35. Näin ollen komission ensimmäiset neljä valitusperustetta on otettava tutkittaviksi.

ii) Valitusperusteiden tutkiminen

36. Komissio katsoo, että 6.9.1996 tehty vastaavuuskertoimia koskeva riidanalainen päätös ei koske kantajaa erikseen ja siksi sillä ei ole EY 230 artiklan neljännen kohdan mukaista kanneoikeutta.

37. Koska riidanalaista päätöstä ei ollut osoitettu kantajalle, riippuu asia edellä mainitun määritelmän [11] mukaisesti siitä, vaikuttaako päätös siihen sille tunnusomaisten erityispiirteiden tai sellaisen tosiasiallisen tilanteen takia, jonka perusteella se erottuu kaikista muista minkä vuoksi se voidaan yksilöidä samalla tavalla kuin ne, joille päätös on osoitettu.

10 — Edellä alaviitteessä 7 mainituissa asioissa Kupka Floridi ja De Hoe annetut määräykset ja asiassa Eppe annettu tuomio.

11 — Ks. 19 kohta.

38. Määritelmän lähtökohtana on siten se, onko kantaja verrattavissa niihin, joille päätös on osoitettu. Tapa, jolla riidanalainen päätös on syntynyt, sisältää useita osatekijöitä, jotka saavat kantajan näyttämään oikeussubjektilta, jolle päätös on osoitettu. Kantaja kääntyi komission toimivaltaisen pääosaston puoleen ja sen kanssa neuvoteltiin tiiviisti asiasta. Sen valitus sai aikaan sen, että aikaisemmin voimassa ollut 14.6.1996 tehty päätös tarkistettiin. Se toimitti komissiolle tietoja ja muita asiakirjoja, jotka johtivat uuteen markkina-analyysiin. Lopuksi tehtiin uusi päätös, joka ainakin osittain vastasi kantajan vaatimuksia. Nämä seikat perustelevat sen, että kantaja erottuu kaikista muista.

39. Komissio katsoo sitä vastoin vedoten asiaan Asocarne [12] perustuvaan oikeuskäytäntöön, että päätös ei koske oikeussubjektia erikseen vain sillä perusteella, että tämä on osallistunut päätöksen tekemiseen johtaneeseen menettelyyn.

40. Asiassa Asocarne yhteisöjen tuomioistuin on todennut, että yksityisellä oikeussubjektilla ei ole oikeutta nostaa kannetta lainsäädäntötoimea vastaan vain sillä perusteella, että tämä on ottanut osaa toimen valmisteluun, jos säädöksen antamiseen johtaneen menettelyn osalta ei ole määrätty yksityisen oikeussubjektin osallistumisesta. Syy olettaa kanneoikeuden olevan rajoitettu oli kyseisessä tapauksessa kanteen kohteena olevan direktiivin abstrakti, yleinen ja normatiivinen luonne. [13]

41. Käsillä olevassa tapauksessa valitus ei kuitenkaan koskenut direktiiviä eikä siihen verrattavissa olevaa asetusta vaan valituksen kohteena oli komission päätös. Tällainen päätös ei ole luonteeltaan yleinen ja normatiivinen kuten asetus EY 249 artiklan 1 kohdan nojalla tai direktiivi, jonka yleinen ja normatiivinen luonne perustuu jäsenvaltioille EY 249 artiklan 2 kohdassa asetettuun lainsäädännölliseen toimeksiantoon. Päätös sitä vastoin velvoittaa EY 249 artiklan 3 kohdan mukaan vain niitä, joille se on osoitettu. Siten yhteisöjen tuomioistuimen lausuma asiassa Asocarne ei ilman muuta sovellu käsillä olevaan tapaukseen.

42. Sitä, että päätös koskee käsillä olevassa tapauksessa kantajaa erikseen, tukee

12 — Edellä alaviitteessä 6 mainitussa asiassa C-10/95 P annettu määräys.

13 — Edellä alaviitteessä 6 mainitussa asiassa Asocarne annetun määräyksen 37, 39 ja 40 kohta.

pikemminkin asiassa CIRFS [14] annettu tuomio, johon myös yhteisöjen tuomioistuin viittasi asiassa Asocarne [15] antamassaan määräyksessä. Kyseinen tapaus koski erään etujärjestön tekemää valitusta Ranskalle kilpailumenettelyssä osoitetusta päätöksestä. Yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että kanteen kohteena oleva päätös vaikutti erikseen kantajaan, joka oli ollut jatkuvassa yhteydessä komission kanssa toimintaohjeita käyttöön otettaessa ja niitä mukautettaessa ja joka oli käynyt oikeudenkäyntiä edeltäneen menettelyn aikana komission kanssa aktiivisia neuvotteluja erityisesti esittämällä sille kirjallisia huomautuksia ja olemalla kiinteässä yhteydessä sen toimivaltaisiin yksikköihin, toimintaohjeista käytyjen neuvottelujen osapuolena. [16]

43. Yhteisöjen tuomioistuin on todennut myös asiassa van der Kooy, [17] että aktiivisesta osallistumisesta oikeudenkäyntiä edeltävään tukia koskevaan menettelyyn esittämällä kirjallisia huomautuksia ja olemalla kiinteässä yhteydessä komission toimivaltaisten viranomaisten kanssa seuraa se, että päätös koskee oikeusubjektia erikseen.

44. Yhteisöjen tuomioistuin korosti vielä uudestaan uudemmassa tuomiossaan [18] merkitystä, joka luonnollisten ja oikeushenkilöiden osallistumisella oikeudenkäyntiä edeltävään menettelyyn on sen toteamiselle, että päätös koskee heitä erikseen.

45. Näin ollen riitautettu päätös koskee kantajaa erikseen oikeudenkäyntiä edeltävän menettelyn osapuolena.

46. Komission käsityksen mukaan tämä päätelmä on myös asiassa Exporteurs in Levende Varkens annetun tuomion vastainen. Kyseisessä tuomiossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että vaikka henkilö osallistuu tavalla tai toisella menettelyyn, joka johtaa yhteisön säädöksen antamiseen tai toimenpiteen tekemiseen, esimerkiksi osoittamalla toimivaltaiselle yhteisön toimielimelle kirjeitä, joissa arvostellaan jo tehtyä toimenpidettä ja pyritään muuttamaan sitä myöhemmillä toimenpiteillä, tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että toimenpide koskisi henkilöä erikseen. [19]

47. Sen vuoksi, että kantaja on osallistunut aikaisempaan tarjouskilpailuun tarjouksentekijänä, on kyseenalaista, voidaanko sen

14 — Asia C-313/90, Comité International de la Rayonne et des Fibres Synthétiques (CIRFS) ym. v. komissio, tuomio 24.3.1993 (Kok. 1993, s. I-1125, Kok. Ep. XIV, s. I-95).

15 — Edellä alaviitteessä 6 mainitussa asiassa Asocarne annetun määräyksen 36 kohta.

16 — Edellä alaviitteessä 14 mainitussa asiassa CIRFS annetun tuomion 29–31 kohta.

17 — Yhdistetyt asiat 67/85, 68/85 ja 70/85, van der Kooy ym. v. komissio, tuomio 2.2.1988 (Kok. 1988, s. 219, Kok. Ep. IX, s. 307, 22 kohta).

18 — Yhdistetyt asiat C-68/94 ja C-30/95, Ranska v. komissio, tuomio 31.3.1998 (Kok. 1998, s. I-1375, 53-55 kohta).

19 — Edellä alaviitteessä 6 mainituissa yhdistetyissä asioissa T-481/93 ja T-484/93 annetun tuomion 59 kohta.

tekemää valitusta tarkoitetulla tavalla pitää tavalla tai toisella menettelyyn osallistumisena. Sikäli kantaja eroaa Allionesta, joka ei ollut tehnyt tarjousta tarjouskilpailussa ja jonka väliintulohakemuksen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi. [20]

48. Koska kantaja teki tarjouksen tarjouskilpailumenettelyssä, sillä on tiettyjä oikeuksia suhteessa julkiseen hankintaviranomaiseen, erityisesti oikeus kaikkien tarjoajien yhdenvertaiseen kohteluun. Tämä oikeus on vahvistettu esimerkiksi julkisia palveluhankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta 18 päivänä kesäkuuta 1992 annetun neuvoston direktiivin 92/50/ETY [21] 3 artiklan 2 kohdassa ja vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja teletoiminnan alan hankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta 14 päivänä kesäkuuta 1993 annetun neuvoston direktiivin 93/38/ETY [22] 4 artiklan 2 kohdassa. Yleisenä oikeusperiaatteena sitä voidaan soveltaa myös käsillä olevassa oikeudenkäynnissä.

49. Yhteisöjen tuomioistuin on korostanut kyseisen periaatteen merkitystä useissa tuomioissaan. [23] Asioissa komissio vastaan Belgia [24] ja Embassy Limousines [25] tuomioistuin on lisäksi korostanut avoimuusperiaatetta oikeudenkäynnissä huomioon otettavana periaatteena.

50. Komissio tarjouspyynnön tehneenä viranomaisena on loukannut mainittuja periaatteita mainitsemalla AIMA:lle osoitetussa, erien myöntämistä tarjouskilpailun voittajille koskevassa kirjeessään vastasuorituksen (omenoita tai persikoita), joka ei vastaa tarjouskilpailuilmoituksessa ilmoitettua vastasuoritusta (vain omenoita) ja joka on sopimuksen olennainen osatekijä. [26] Tämän täytyy päteä tarjoajien yhdenvertaisen kohtelun periaatteen ja avoimuusperiaatteen merkityksen vuoksi riippumatta siitä, onko varmaa, että tarjoaja olisi tehnyt paremman tarjouksen, jos hän olisi tiennyt muuttuneista olosuhteista.

51. Kantaja vaati valituksessaan, joka johti riidanalaisen päätöksen tekemiseen, että tätä yhdenvertaisen kohtelun periaatteen

20 — Asia T-191/96, CAS Succhi di Frutta SpA v. komissio, määräys 20.3.1998 (Kok. 1998, s. II-575).

21 — EYVL L 209, s. 1.

22 — EYVL L 199, s. 84.

23 — Edellä alaviitteessä 9 mainitussa asiassa komissio v. Tanska annetun tuomion 37 kohta; edellä alaviitteessä 9 mainitussa asiassa komissio v. Belgia annetun tuomion 54 kohta; edellä alaviitteessä 9 mainitussa asiassa ADT annetun tuomion 164 kohta ja edellä alaviitteessä 9 mainitussa asiassa Embassy Limousines annetun tuomion 85 kohta.

24 — Edellä alaviitteessä 9 mainitussa asiassa komissio v. Belgia annetun tuomion 54 kohta.

25 — Edellä alaviitteessä 9 mainitussa asiassa Embassy Limousines annetun tuomion 85 kohta.

26 — Vrt. tässä yhteydessä myös kohdassa III 2) mainitut ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomiossa esitetyt huomautukset, 72–79 kohta. Komissio ei ole toisessa oikeusasteessa kritisoinut sitä periaatteellista oletusta, että tällainen rikkomus on tapahtunut tarjouskilpailumenettelyssä.

ja avoimuusperiaatteen loukkaamista vähintäänkin lievennetään edullisemmalla, markkinaolosuhteita vastaavalla päätöksellä, jossa määrätään vastaavuuskertoimet omenoiden ja persikoiden välille.

52. Näin ollen kantaja ei ole osallistunut menettelyyn tavalla tai toisella, vaan vedonnut alkuperäisiin oikeuksiinsa tarjoajana. Tämä pätee siitä riippumatta, että kantajaan normaalina taloudellisena toimijana ovat sen lisäksi vaikuttaneet virheellisen vastaavuuskertoimia koskevan päätöksen seuraukset persikkamarkkinoilla. Tarjouskilpailussa hävinneenä tarjoajana kantaja ei ole verrattavissa kaikkiin muihin hedelmämehuntuottajiin ja hedelmäkauppiaisiin, joihin päätös vaikutti ainoastaan sen vuoksi, että he harjoittavat samaa taloudellista toimintaa. Tarjoajien erilainen kohtelu antamalla tarjouskilpailun voittajille mahdollisuus saada maksuksi interventiovarastoista persikoita omenoiden sijaan mainitsematta tätä mahdollisuutta tarjouskilpailuilmoituksessa jatkui kaikissa seuraavissa päätöksissä. Se oli perustana ensimmäiselle ja toiselle riidanalaiselle päätökselle, joissa kulloinkin vahvistettiin omenoiden ja persikoiden välinen korvaavuussuhde. Tässä yhteydessä ei merkityksellistä ole se, sisälsivätkö kyseiset päätökset nimenomaisen viittauksen. Vastaavuuskertoimia koskeva päätös sisältää periaatteellisen päätöksen siitä, että erilaiset hedelmät voidaan saattaa vastaavuussuhteeseen. Ilman tätä periaatteellista päätöstä, jonka mukaan on mahdollista korvata omenat persikoilla, ei näiden hedelmien välisiä vastaavuuskertoimia olisi tarvittu, vaan ne olisivat olleet turhia.

53. Komissio sitä vastoin katsoo, että kantaja ei voi enää vedota tarjoajan oikeusasemaan ja siksi päätös ei koske sitä erikseen. Komission mukaan riidanalainen päätös tehtiin vasta pitkän ajan kuluttua tarjouskilpailun päättymisestä sen ja tarjouskilpailun voittajan välisen siviilioikeudellisen sopimussuhteen nojalla omenoiden puutteen vuoksi, joka ei ollut ennakoitavissa.

54. Aluksi on arvioitava, vastaako tämä väite ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen määrittämiä tosiseikkoja.

55. Päätös mahdollistaa omenoiden korvaaminen persikoilla, joka oli kuten todettua myöhemmän vastaavuuskertoimia koskevan päätöksen olennaisen perusta, tehtiin jo heti siinä yhteydessä, kun erät myönnettiin Trento Frutta SpA:lle 6.3.1993 AIMA:lle lähetetyssä kirjeessä. Kirjeessä vahvistettiin jäsenvaltioiden interventioelimille yksityiskohtaiset menettelysäännöt komission tarjouskilpailua koskevan päätöksen täytäntöönpanemiseksi. Näin ollen kysymys ei ole vastoin komission näkemystä ainoastaan sitomattomasta ehdotuksesta. Muiden komission antamien tietojen

perusteella kirjettä laadittaessa ei kuitenkaan ollut havaittavissa olevaa puutetta omenoista. Viidennen valitusperusteen mukaisesta väitteestä seuraa, että ajanjakso omenoiden markkinoilta poisvetämiselle ja siten mahdollisuus tarjota omenoita interventioelimelle päättyi vasta 31.5.1996 eli kolme kuukautta myöhemmin. Komission esityksen mukaan myös tarjouskilpailun ehtojen laadinta perustui alun perin siihen, että edellisinä vuosina omenoita oli ollut saatavilla riittävästi. Varsinaista päätöstä korvausmahdollisuudesta, joka on kanteen kohteena olevan päätöksen perustana ja sisältönä, ei näin ollen ole tehty tarjouskilpailun ratkaisemisen jälkeen sellaisten olosuhteiden vuoksi, jotka eivät olleet ennakoitavissa.

56. Sen lisäksi riidanalainen päätös oli osoitettu Italian tasavallalle, Ranskan tasavallalle, Kreikan valtiolle ja Espanjan kuningaskunnalle. Siten kyse ei ollut pelkästään komission ja tarjouskilpailun voittajan välisestä keskinäisestä sopimussuhteesta.

57. Tämä niiden, joille päätös on osoitettu, ja niiden, joita se koskee, välinen asetelma osoittaa vielä toisen seikan. Komissio vahvisti riidanalaisella päätöksellä, joka oli osoitettu tietyille jäsenvaltioille, tarjouskilpailun voittajia koskevat sopimuksen muutetut ehdot, joista se ei ollut neuvotellut tämän sopimuskumppaninsa kanssa vaan kantajan kanssa. Se toimi siten pitkälti itsenäisesti ja asetti itsensä sopimuskumppaniaan ylempään asemaan, eikä se näin ollen toiminut siviilioikeudellisen suhteen tasa-arvoisena osapuolena. Komission asema julkisena hankintaviranomaisena jatkui siten sopimusta toteutettaessa ja sillä oli vastaavat oikeudet ja velvollisuudet.

58. Vastaavasti tarjouskilpailun hävinneen tarjoajan oikeusasema säilyy, sikäli kun tehdään päätös, joka koskee sen oikeuksia tarjouksentekijänä.

59. Komission lähestymistapa, joka jakaa sopimuksen tekemisen tiukasti kahteen toisistaan riippumatta arvioitavaan osaan, ei kuitenkaan vastaa myöskään oikeusvarmuuden vaatimusta. Tällaisen menettelytavan seurauksena olisi se, että aluksi komissio — — ja jokainen muu julkinen hankintayksikkö — — olisi sidottu tarjouskilpailua koskeviin sääntöihin, erityisesti yhdenvertaisen kohtelun periaatteeseen ja avoimuusperiaatteeseen. Jos komissio ei kuitenkaan noudattaisi näitä sääntöjä, ei tarjouskilpailun hävinneellä tarjoajalla valtaosassa tapauksia olisi mahdollisuutta ryhtyä toimenpiteisiin tätä vastaan. Julki-

suuden puuttuessa ei sääntöjen vastaista virheellistä menettelyä hankintapäätöksen tekemisessä riitautettaisi välittömästi. Sopimuksen tekemisen jakaminen kahteen vaiheeseen aiheuttaisi sen, että sääntöjen vastaista menettelyä ei myöhemmin tutkittaisi tuomioistuimessa.

60. Tämä on myös vastoin periaatetta, jonka mukaan menettelylliset oikeudet ja takeet, kuten yhdenvertainen kohtelu ja avoimuus tarjouskilpailumenettelyssä, edellyttävät, että on olemassa menettely näiden oikeuksien ja takeiden toteuttamiseksi. [27]

61. Siten riidanalainen päätös koskee kantajaa komission neuvottelukumppanina päätöstä edeltävässä menettelyssä ja tarjouskilpailun hävinneenä tarjoajana erikseen ja näin ollen sillä on kanneoikeus.

62. Ensimmäinen ja kolmas valitusperuste on sen mukaisesti hylättävä.

27 — Asia 169/84, Cofaz, tuomio 28.1.1986 (Kok. 1986, s. 391, Kok. Ep. VIII, s. 439, 23 kohta).

2) *Valitusperuste, joka koskee ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ristiriitaista vaatimusta uuden tarjouskilpailun avaamisesta*

a) Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

i) Komissio

63. Komissio väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen vaatimus, jonka mukaan omenoiden puutteessa on järjestettävä uusi tarjouskilpailu, on virheellinen ja ristiriitainen, koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin samanaikaisesti katsoo, että komissio ei voi muuttaa maksuehtoja. Koska tässä tapauksessa komission pitäisi maksaa omalta osaltaan sopimusta noudattaneelle tarjouskilpailun voittajalle rahallista vahingonkorvausta, muutettaisiin tällöinkin maksuehtoja korvaamalla omenat rahalla. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mukaan, jos tarjouskilpailun hävinnyt tarjoaja olisi ollut tietoinen tästä korvausmahdollisuudesta, se olisi saattanut muotoilla tarjouksensa toisin.

64. Koska tarjouskilpailua koskevat direktiivit koskevat yksinomaan tarjouskilpailun avaamisen ja sen ratkaisemisen välistä vaihetta, vaatimusta uuden tarjouskilpailun järjestämisestä ei komission mukaan voida perustella sopimuksen toteuttamiseen liittyvillä muutoksilla. Tarjouskilpailu ja sopi-

muksen toteuttaminen tarjouskilpailun voittajan kanssa ovat kaksi toisistaan tiukasti erillään pidettävää vaihetta. Ensimmäistä vaihetta koskee velvollisuus avoimuuteen ja yhdenvertaiseen kohteluun, mikä tarkoittaa ehdottomia sopimusmääräyksiä ja vertailukelpoisia tarjouksia. Toinen vaihe eli sopimuksen toteuttaminen vaatii usein sopimuksen sopeuttamista odottamattomiin tapahtumiin. Tässäkin yhteydessä yhdenvertaisen kohtelun periaatetta ja avoimuusperiaatetta tulee tosin soveltaa, jos muutokset ovat olennaisia.[28] Riitautettu vastaavuuskertoimia koskeva päätös ei kuitenkaan sisällä tällaista olennaista muutosta.

65. Komission mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on virheellisesti sekoittanut nämä vaiheet. Komissio on velvollinen suorittamaan maksun sopimuskumppanilleen huolimatta omenoiden puutteesta, joka ei ollut ennakoitavissa. Komissio täytti velvollisuutensa antamalla maksuksi persikoita. Tämä velvollisuus maksaa joka tapauksessa jossain muodossa johtuu komission asemasta sopimuskumppanina eikä sitä sellaisena ole nimenomaisesti mainittu tarjouspyynnössä.

28 — Asia C-337/98, komissio v. Ranska, tuomio 5.10.2000 (Kok. 2000, s. I-8377, 44 kohta ja sitä seuraavat kohdat).

66. Ei olisi ollut käytännöllistä ottaa tarjouskilpailuilmoituksessa huomioon kaikkia mahdollisuuksia. Hedelmien välisen vastaavuussuhteen tai jonkin muun abstraktin maksutavan käyttö olisi merkinnyt ehtoa ja johtanut siten epävarmuuteen, joka ei sovi yhteen avoimuusperiaatteen ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteen eikä tarjousten vertailukelpoisuuden kanssa. Lisäksi komissio ei tiennyt silloin kun tarjouspyyntö tehtiin, tultaisiinko persikoita ylipäänsä vetämään pois markkinoilta. Sen vuoksi on tarpeen, että vastaavuussuhde vahvistetaan vasta, kun mahdollinen maksu suoritetaan. Vain tällä tavalla voidaan ottaa huomioon markkinakehitys suosimatta tai syrjimättä yksittäistä toimijaa.

ii) CAS Succhi di Frutta

67. Kantaja katsoo, että toistakaan valitusperustetta ei voida ottaa tutkittavaksi, koska se on esitetty jo ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa.

68. Pääasian osalta kantaja kiistää komission väitteen paikkansapitävyyden. Ehtojen myöhempi muuttaminen johti ennen kaikkea tarjouskilpailun häviäjien syrjintään. Tällainen muutos olisi saatu tehdä ainoastaan järjestämällä uusi tarjouskilpailu. Kan-

taja katsoo, että komission mielivaltainen menettelytapa loukkaa sekä avoimuusperiaatetta, tarjoajien yhdenvertaisen kohtelun periaatetta että laillisuusperiaatetta.

b) Asian arviointi

69. Komissio katsoo, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen vaatimus, jonka mukaan maksuehtoja muutettaessa on järjestettävä uusi tarjouskilpailu, on ristiriitainen, koska myös vahingonkorvausvaateen tyydyttäminen silloin, kun maksaminen omenoilla on mahdotonta, johtaa maksuehtojen muuttamiseen. Tällöin nimittäin vahingonkorvaus maksetaan rahana.

70. Tämä väite on ristiriidassa sen kanssa, että alkuperäinen maksuvaade ja vasta myöhemmin syntynyt EY 288 artiklan 1 kohtaan ja vastaaviin siviilioikeuden sääntöihin perustuva vahingonkorvausvaade ovat kaksi täysin erillistä vaadetta. Tarjouskilpailun ehdot määrittävät maksuvaateen, joka on alkuperäinen suoritusvaade. Vahingonkorvausvaade syntyy taas siviilioikeuden sääntöjen mukaan mahdotomuuden tai velvollisuuksien loukkauksen perusteella sopimusta myöhemmin toteutettaessa. Sen syntyminen ja muoto eivät riipu siitä, tuliko alkuperäinen maksuvaade täyttää rahana vai luontoissuorituksena.

71. Tässä yhteydessä relevanttia on komission korostama ero sopimuksen tekemisen kahden vaiheen välillä. Tarjoajan tarjouksen tekemiseen ei mahdollisesti syntyvä vahingonkorvausvaade kuitenkaan vaikuta. Sikäli ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen uutta tarjouskilpailua koskeva vaatimus ei ole ristiriitainen.

72. Sen ongelman osalta, joka puhuu komission mukaan myös ristiriidan olemassaolon puolesta, että uusi tarjouskilpailu, jossa omenat korvattaisiin persikoilla, muuttaisi maksuehtoja niiden tarjouskilpailun voittajien osalta, jotka ovat noudattaneet sopimusta, viitataan ensiksi uudestaan siihen, että päätös korvausmahdollisuudesta tehtiin jo AIMA:lle 6.3.1996 lähetetyssä kirjeessä. Samanaikaisesti tarjouskilpailun voittajille myönnettiin erät. Näin ollen sopimuksen täyttäminen heidän puoleltaan ei ollut tapahtunut vielä tuona ajankohtana.

73. Vain uusi tarjouskilpailu täyttää oikeusvarmuuden vaatimuksen, kun tarjouskilpailumenettelyn aikana tarjouskilpailun ehtoja muutetaan jossakin olennaisessa suhteessa, kuten käsillä olevassa tapauksessa. Tämän esteenä eivät voi olla mahdollisesti syntyvät vahingonkorvausvaateet.

74. Sitä komission väitettä vastaan, että kyseessä ei ollut olennainen muutos, puhuu se seikka, että kyseinen muutos koski tapaa, jolla toimitettavien tuotteiden vastasuoritus tehdään. Näin ollen kyse oli sopimuksen pääsuorituksen vaihtamisesta ja siten käsillä oli ilman muuta tarjouskilpailun ehtojen olennainen muuttaminen. Toisin kuin korvattaessa rahassa maksettavat hinnat ulkomaisella, vapaasti vaihdettavassa valuutassa ilmaistulla rahasummalla, on korvattaessa omenat persikoilla kyse sopimuksen täyttämisestä muulla kuin sopimuksessa sovitulla suorituksella. Persikat vastaavat toisten tarpeita paremmin kuin omenat, toisille taas persikoista ei ole lainkaan hyötyä. Omenat ja persikat eivät ole tuotteita, jotka voidaan ilman muuta korvata toisillaan.

75. Komission väite, jonka mukaan sen mahdollisuuden käyttö tarjouskilpailuilmoituksessa, että maksuna voidaan vastaanottaa myös muita hedelmiä, johtaisi epävarmuuteen ja olisi siten vastoin yhdenvertaisen kohtelun periaatetta ja avoimuusperiaatetta, ei myöskään pidä paikkaansa. Päinvastoin pikemminkin pelko siitä, että julkinen hankintaviranomainen ja toiset tarjoajat voivat kiertää tarjouskilpailua koskevia sääntöjä ja muuttaa tarjouskilpailun ehtoja jälkikäteen, johtaa epävarmuuteen, joka ei ole avoimuuden ja oikeusvarmuuden vaatimusten mukaista.

76. Esille tuodut käytännön vaikeudet voidaan ratkaista muotoilemalla tarjouskilpailuilmoitus vastaavasti kuin AIMA:lle osoitettu kirje, jossa vahvistetaan jo samanaikaisesti erien myöntämisen kanssa yksityiskohtaiset korvaamista koskevat säännöt. Näihin voitaisiin yhdistää ehto, joka jo etukäteen sisältää mahdollisuuden mukauttaa vastaavuuskertoimet markkinaheilahteluihin, mikä käsillä olevassa tapauksessa toteutettiin vasta jälkikäteen.

77. Näin ollen on yhdyttävä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kantaan, jonka mukaan komission olisi pitänyt joko määrätä tarjouskilpailuilmoituksessa ehdoista, jotka koskivat kyseisten toimitusten maksuksi esitettyjen hedelmien korvaamista, tai muuttaessaan tarjouskilpailun ehtoja järjestää uusi tarjouskilpailu.

78. Siitä syystä toinen valitusperuste on hylättävä.

3) *Valitusperuste, joka koskee ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen oikeudellisesti virheellistä kantaa, jonka mukaan kantajalla on EY 233 artiklan nojalla oikeussuojaintressi päätöksen kumoamiseen*

a) Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

i) Komissio

79. Komissio katsoo, että kantajalla ei ole oikeussuojaintressiä vaatia riidanalaisen asiakirjan kumoamista. Päätöksen kumoavan tuomion ainoana seurauksena olisi, että kantajalle epäedullisempi alkuperäinen vastaavuuskertoimia koskeva päätös tulisi uudelleen voimaan. Tätä päätöstä vastaan kantaja ei ole nostanut kannetta.

80. Kumoamistuomio riittää vain sikäli kun toiminnasta on valitettu tuomioistuimessa. Sitä pidemmälle menevä komission oletettu velvollisuus peruuttaa aikaisempi päätös, jota ei ole riitautettu, on vailla oikeudellista perustaa ja vastoin oikeusvarmuuden vaatimusta. Velvollisuus peruuttaa tuomiossa laittomiksi katsotut määräykset, koskee ainoastaan määräyksiä, jotka on annettu kumotun toimen jälkeen.

81. Nyt ei ole enää mahdollista järjestää uutta tarjouskilpailua, koska tuotteiden lähettäminen Kaukasukselle on jo päättynyt.

82. Komissio katsoo, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomion täytäntöönpano tuottaa vaikeuksia, koska siinä ei sen paremmin yksilöidä konkreettisia suoritettavia toimenpiteitä kuin määrätä kumoamisen rajoja. Tuomion taannehtivan vaikutuksen vuoksi tulee vielä tyydyttää tarjouskilpailun voittajien aikaisemman päätöksen mukaiset vaatimukset, vaikka menettely jo muutenkin oli hyvin pitkällinen.

ii) CAS Succhi di Frutta

83. Kantajan mukaan myöskin neljäs valitusperuste on jätettävä tutkimatta, koska siihen on vedottu jo ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa.

84. Kantaja katsoo, että sillä on oikeussuojaintressi kanteen kohteena olevan päätöksen kumoamiseen. Yhteisöjen tuomioistuin on katsonut tällaisen oikeussuojaintressin olevan olemassa myös tapauksessa, jossa päätös on jo pantu täytäntöön, koska sillä on vielä muita seurauksia ja se voi estää laittomien toimenpiteiden toistamisen tulevaisuudessa.[29] Intressi päätöksen kumoamiseen on olemassa jopa silloin, kun komissio on peruuttanut päätöksen, koska tällainen päätöksen peruuttaminen on laadultaan erilainen kuin tuomioistuimessa tapahtuva päätöksen kumoaminen eikä sillä ole takautuvaa vaikutusta.[30]

85. Sen lisäksi lainvastaisuuksien kumoamiseen on intressi, koska EY 233 artiklan mukaan virheellisen päätöksen tehneen toimielimen on lainvastaisuuksien korjaamiseksi toteutettava tuomion täytäntöönpanemiseksi tarvittavat toimenpiteet.[31] EY 233 artikla menettäisi merkityksensä, jos vaadittaisiin, että tuomioistuin määrää kulloinkin tarkalleen toimenpiteet, joihin tulee ryhtyä. Hyvän hallinnon periaate vaatii pikemminkin, että tuomiolauselmasta ja tuomion perusteluista tehdään oikea päätelmä ottaen huomioon myös kaikki siinä yhteydessä tehdyt päätökset. Kanteen kohteena olevassa tuomiossa todetaan yksiselitteisesti, että päätös antaa jälkikäteen mahdollisuus korvata omenat persikoilla on oikeudellisesti virheellinen.

b) Asian arviointi

86. Komissio katsoo, että kantajalla ei ole oikeussuojaintressiä nostaa kannetta, koska riidanalaisen päätöksen kumoamisen seurauksena olisi, että 14.6.1996 tehty kantajalle epäedullisempi päätös tulisi uudelleen voimaan.

87. Päätös, joka tehtiin 6.9.1996, sisältää markkinaolosuhteita vastaavat vastaavuuskertoimet omenoille ja persikoille. Sikäli päätös on tosiasiallisesti kantajalle edullisempi kuin 14.6.1996 tehty päätös, jossa suosittiin tarjouskilpailun voittajia vahvistamalla vastaavuuskertoimet, jotka eivät vastanneet markkinaolosuhteita.

88. Näin ollen oikeussuojaintressi päätöksen kumoamiseen puuttuu ainoastaan silloin, kun vastaavuuskertoimien ehdoilla on ratkaiseva merkitys ja oletus epäedullisemman päätöksen voimaantulosta tosiasiassa pitää paikkansa.

29 — Asia 53/85, AKZO Chemie v. komissio, tuomio 24.6.1986 (Kok. 1986, s. 1965, Kok. Ep. VIII, s. 675, 21 kohta) ja asia T-509/93, Glencore Grain v. komissio, tuomio 8.9.2000 (Kok. 2000, s. II-3697, 31 kohta).

30 — Edellä alaviitteessä 6 mainitussa asiassa Exporteurs in Levende Varkens annetun tuomion 46 kohta.

31 — Edellä alaviitteessä 6 mainitussa asiassa Exporteurs in Levende Varkens annetun tuomion 47 kohta.

89. Edellä todettiin, että kaikkien vastaavuuskertoimia koskevien päätösten perusta ja sisältö on mahdollisuus, joka ei sisältynyt tarjouskilpailun ehtoihin, mutta joka otettiin käyttöön jälkikäteen AIMA:lle osoitetussa erien myöntämistä tarjouskilpailun voittajille koskevassa kirjeessä, antaa maksuksi omenoiden sijasta persikoita. Tätä tarjoajien yhdenvertaisen kohtelun periaatteen ja siten tarjouskilpailua koskevien sääntöjen loukkausta tosin lievennettiin 6.9.1996 tehdyllä päätöksellä. Mutta myös tämä edullisempi päätös loukkaa yhdenvertaisen kohtelun periaatetta ja siten oikeussääntöä, joka koskee EY:n perustamissopimuksen soveltamista. Tähän voidaan EY 230 artiklan toisen ja neljännen kohdan mukaan vedota nostamalla kumoamiskanne yhteisöjen tuomioistuimessa. Yhteisöjen tuomioistuin on todennut, että oikeussuojaintressi tällaisen oikeudellisen virheen sisältävän päätöksen kumoamiseen on olemassa ainoastaan vastaavien laittomien toimien estämiseksi.[32] Kantajan valituksen seurauksena tehdyllä edullisemmalla vastaavuuskertoimia koskevalla päätöksellä oikeudenloukkaus peruutettiin ainoastaan osittain. Käsillä olevan kanteen tarkoituksena on vielä jäljellä olevien oikeudenloukkauksen osien kumoaminen. Sikäli oikeussuojan tarve on kuten ennenkin olemassa.

90. Lisäksi 14.6.1996 tehdyn päätöksen voimaantulo siinä tarkoituksessa, että se pannaan tosiasiallisesti täytäntöön, on käytännössä mahdotonta, koska menettely hedelmämehujen toimittamiseksi Kaukasukselle on jo päättynyt. Menettely toteutettiin 6.9.1996 tehdyn kanteen kohteena olevan päätöksen nojalla, koska päätöstä vastaan nostetulla kanteella ei ole EY 242 artiklan ensimmäisen virkkeen mukaan päätöksen täytäntöönpanoa lykkäävää vaikutusta ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentti hylkäsi kantajan esittämän päätöksen täytäntöönpanon lykkäämistä koskevan vaatimuksen.[33] Näin ollen voidaan enää esittää kysymys vahingonkorvausvaatimuksesta.

91. Kantajan mahdollisesti esittämän vahingonkorvausvaateen arvioinnin kannalta on merkittävää, voidaanko komission katsoa syyllistyneen oikeudenloukkaukseen, joka on aiheuttanut kantajalle vahinkoa. Kumoamistuomio ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa saattaa palvella oikeudenloukkauksen toteamista. Riidanalaisen päätöksen kumoavasta tuomiolauselmasta seuraa EY 231 artiklan 1 kohdan ja EY 230 artiklan toisen ja neljännen kohdan mukaan, että kyseessä oli oikeudenloukkaus ja tuomion perusteluista ilmenee, mihin se perustui. Näin ollen ottaen huomioon mahdollinen myöhempi vahinkorvauskanne kantajalla on oikeussuojaintressi riidanalaisen päätöksen kumoamiseen.

32 — Edellä alaviitteessä 29 mainitussa asiassa AKZO Chemie annetun tuomion 21 kohta ja edellä alaviitteessä 29 mainitussa asiassa Glencore Grain annetun tuomion 31 kohta.

33 — Asia T-191/96 R, CAS Succhi di Frutta SpA v. komissio, määräys 26.2.1997 (Kok. 1997, s. II-211).

92. Lisäksi komissio on EY 233 artiklan 1 kohdan mukaan velvollinen toteuttamaan kaikki yhteisöjen tuomioistuimen tuomion täytäntöönpanemiseksi tarvittavat toimenpiteet. Nämä toimenpiteet tarkoittavat sitä, että kumoamistuomiossa todetut lainvastaisuudet korjataan. [34] Siten komissio voidaan tuomion perusteella saada maksamaan vahingonkorvausta uutta kannetta nostamattakin.

93. Komission tässä yhteydessä esiintuomaa ongelmaa, joka liittyy ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomion täytäntöönpanoon, ei ole. Päätöksen, joka tehtiin 6.9.1996, kumoamista ei tarvitse panna täytäntöön. Syytä rajoittaa tuomion takautuvaa vaikutusta ei ole, koska ei ole olemassa järkevää syytä rajoittaa mahdollista vahingonkorvausvaadetta.

94. Siten kantajalla on oikeussuojaintressi nostaa kanne ja neljäs valitusperustekin on näin ollen hylättävä.

4) *Valitusperuste, joka koskee hedelmä- ja vihannesalan yhteiseen markkinajärjestelyyn liittyvien säädösten virheellistä tulkintaa*

a) Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

i) Komissio

95. Komissio katsoo, että viides valitusperuste on otettava tutkittavaksi, koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomiossa määritetyn tosiseikaston paikkansapitämättömyys käy ilmi asiakirja-aineistosta ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on luonnehtinut määritetyn tosiseikaston oikeudellisesti. [35]

96. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi, jonka mukaan omenoita oli saatavilla interventiovarastoista eikä sen vuoksi käsillä ollut "ylivoimaista estettä" on oikeudellisesti virheellinen. Sen päivän, josta alkaen tarjouskilpailun voittaja saattoi pyytää toimitusta, ja vastaavuuskertoimia koskevan 14.6.1996 tehdyn päätöksen tekemisen välisenä aikana markkinoilta vedettiin pois 19 958, 648 tonnia omenoita interventiotoimenpiteinä. Vastaavana ajanjaksona tarjouskilpailun voittajilla olisi ollut oikeus yhteensä 39 500 tonnin suuruisiin omenoiden toimituksiin.

34 — Vrt. alaviitteessä 6 mainitussa asiassa Levende Varkens annetun tuomion 47 kohta.

35 — Asia C-136/92 P, komissio v. Brazzelli ym., tuomio 1.6.1994 (Kok. 1994, s. I-1981, 49 kohta).

97. Komissio katsoo, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ja kantaja perustavat laskelmansa käytettävissä olevista omenamääristä vääriin ajankohtiin, jotka eivät ota huomioon interventiomekanismia. Hedelmä- ja vihannesalan yhteisen markkinajärjestelyn puitteissa interventioelimet eivät voi, vakavia kriisitilanteita lukuun ottamatta, ostaa tai varastoida tuotteita. Markkinoilta poisvedetyt hedelmät täytyy joko tuhota tai jakaa ilmaiseksi avustusjärjestöille.

98. Komission ensimmäiseen oikeusasteeseen toimittaman vastineen liite, jossa todettiin, että käytettävissä oli 200 000 tonnia omenoita, havainnollisti ainoastaan sitä tosiasiaa, että edellisinä vuosina omenoita on ollut käytettävissä riittävästi. Sen vuoksi tarjouskilpailua järjestettäessä tehty oletus, että markkinoilta poisvedettävät omenat riittävät toimitettujen hedelmämehujen maksuksi, oli järkevä.

99. Komissio katsoo, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ottanut huomioon näitä oikeudellisia näkökohtia, ja se tulkitsi päivämääriä väärin. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle toimitetuista asiakirjoista käy ilmi selvästi aineellinen virheellisyys. Luonnehtimalla interventiovarastoista saatavilla oleviksi omenoiksi sellaiset omenat, jotka oli vedetty pois markkinoilta ennen kuin maksaminen oli mahdollista, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin teki oikeudellisen virheen siten, että sen tekemät päätelmät ovat myös virheellisiä.

ii) CAS Succhi di Frutta

100. Kantajan mukaan viidettä valitusperustetta ei voida ottaa tutkittavaksi, koska kyse on tosiasiakysymysten virheelliseen arviointiin liittyvästä valitusperusteesta, jonka tutkimiseen yhteisöjen tuomioistuin ei muutoksenhaussa ole toimivaltainen. [36]

101. Kantaja katsoo, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on arvioinut komission esittämät asiakirjat oikein sekä olettanut oikein, että käytettävissä oli riittävästi omenoita tarjouskilpailun voittajia varten.

b) Asian arviointi

102. EY 225 artiklan 1 kohdan ja yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 51 artiklan mukaan muutosta yhteisöjen tuomioistuimelta voidaan hakea vaan oikeuskysy-

36 — Edellä alaviitteessä 8 mainitussa asiassa Deere annetun tuomion 21 kohta ja asia C-436/97 P, Deutsche Bahn v. komissio, määräys 27.4.1999 (Kok. 1999, s. I-2387, 19 kohta).

myksiä koskevilta osin. Siten valituksessa saadaan tukeutua vain oikeussääntöjen rikkomista koskeviin perusteisiin, eikä valitusta siis miltään osin saa kohdistaa tosiasiakysymysten arviointiin. Ainoastaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on toimivaltainen toisaalta määrittämään ratkaisun perustaksi asetettavan tosiseikaston ja toisaalta arvioimaan tätä tosiseikastoa.[37] Omenoiden saatavuuden määrittäminen on tosiseikaston määrittämistä, eikä sen arviointi näin ollen ole muutoksenhaussa yhteisöjen tuomioistuimen tehtävä.

103. Yhteisöjen tuomioistuin on toimivaltainen pelkästään harjoittamaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen määrittämän asian tosiseikaston tai sen arvioinnin oikeudelliseen luonnehdintaan ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen näiden pohjalta tekemiin oikeudellisiin päätelmiin kohdistuvaa valvontaa.[38] Sen tehtävänä ei ole kuitenkaan tosiseikaston uudelleenarviointi tai sille toimitettujen todisteiden arviointi.[39] Kun komissio katsoo, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen olisi pitänyt tehdä sille toimitetuista asiakirjoista toinen päätelmä omenoiden saatavuuden osalta, se arvostelee pelkästään tuomioistuimen tekemää tosiseikaston tai todisteiden arviointia. Siksi yhteisöjen tuomioistuin ei ole muutoksenhaussa toimivaltainen tutkimaan tätä arviointia ja vastaava väite on jätettävä näin ollen tutkimatta.

104. Asiassa Brazzelli yhteisöjen tuomioistuin kuitenkin totesi, että "ainoastaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on toimivaltainen määrittämään ratkaisun perustaksi asetettavan tosiseikaston, lukuun ottamatta sellaisia tapauksia, joissa määritetyn tosiseikaston paikkansapitämättömyys käy ilmi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen toimitetusta aineistosta".[40] Jos kuitenkin jokainen virheellinen tosiseikaston määrittäminen, joka käy ilmi ainoastaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen toimitetusta aineistosta, riittäisi antamaan yhteisöjen tuomioistuimella toimivallan tutkia valitus, olisi olemassa vaara, että yhteisöjen tuomioistuimesta muodostuisi vastoin EY 225 artiklan 1 kohdan 1 virkkeen sisältämää oikeusohjetta toinen oikeusaste, joka arvioisi tosiasiakysymyksiä.

105. Mikäli yhteisöjen tuomioistuin kuitenkin katsoo itsensä käsiteltävässä asiassa toimivaltaiseksi harjoittamaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tekemään tosiseikaston arviointiin kohdistuvaa valvontaa, perustaksi asetetun käsityksen mukaan riidalla, joka koskee omenoiden saatavuutta vastaavuuskertoimia koskevan päätöksen tekemiseen aikaan, ei ole merkitystä. Kuten edellä on useamman kerran todettu, ratkaiseva tarjoajien yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaus oli se, että erien myöntämistä tarjouskilpailun voittajille koskevassa kirjeessä, joka oli lähetetty AIMA:lle 6.3.1996, määrättiin mahdollisuudesta suorittaa maksu toimituksista omenoiden sijasta persikoilla. Tällöin myös komissio oletti omien lausumiensa mukaan edellisten vuosien kokemuksiin perustuen, että omenoita olisi saatavilla riittävästi. Ratkaisevana ajankohtana ei siten ollut ennakoitavissa olevaa puutetta omenoista.

37 — Asia C-352/98 P, Laboratoires pharmaceutiques Bergaderm, tuomio 4.7.2000 (Kok. 2000, s. I-5291, 49 kohta) ja edellä alaviitteessä 8 mainitussa asiassa Deere annetun tuomion 21 kohta.

38 — Edellä alaviitteessä 8 mainitussa asiassa Deere annetun tuomion 21 kohta ja asia C-19/95 P, San Marco Impex, määräys 17.9.1996 (Kok. 1996, s. I-4435, 39 kohta).

39 — Edellä alaviitteessä 7 mainitussa asiassa Eppe annetun tuomion 29 kohta ja edellä alaviitteessä 36 mainitussa asiassa Deutsche Balin annetun tuomion 19 kohta.

40 — Edellä alaviitteessä 35 mainitussa asiassa C-136/92 P annetun tuomion 49 kohta.

106. Siten viides valitusperuste on jätettävä tutkimatta tai se on ainakin hylättävä perusteettomana.

107. Sen vuoksi on todettava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-191/96 antamassa tuomiossa ei ole oikeudellista virhettä ja näin ollen valitus on hylättävä.

VI Oikeudenkäyntikulut

108. Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 122 artiklan, 118 artiklan ja 69 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut.

VII Ratkaisuehdotus

Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin

1) hylkää valituksen

2) velvoittaa Euroopan yhteisöjen komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.